Chemările dragostei – seducţia artelor

File din romanul „Accidentul“

Multă vreme nu ştiuse nimic precis despre ea, deşi o saluta pe stradă, ba de câteva ori se şi întâmplase să schimbe câteva cuvinte împreună. Îl irita doar numele ei mic, acel pretenţios Ann, când Anna ar fi fost un nume atât de liniştit.

Încerca acum, când iubirea lui devenise o aşa de ascuţită suferinţă, să regăsească în amintire pe aceastã Annă, indiferentă şi pierdută în primele timpuri, să fixeze în mici fapte din trecut apariţia acelei tinere femei, pe care deabia o cunoştea şi care, pe atunci, nu-i putea face nici rău, nici bine. Erau în memoria lui anumite teritorii calme, anumite zone de indiferenţă, spre care revenea, când imaginea de astăzi a iubitei i se părea intolerabilă. Se căznea să reconstituie fiecare detaliu al acestor vechi întâmplări şi se reîntorcea spre ele cu îngrijorare, ca spre nişte fotografii vechi pe care i-ar fi fost frică să nu le găsească decolorate de timp.

Retrăia cu un sentiment de răzbunare anticipată, ziua în care se întâlnise la un cinematograf pe Bulevard. El era la casa de bilete, când cineva îl bătuse pe umăr. Era, spre mirarea lui, Anna, pe care nu o cunoştea destul de bine, pentru un gest atât de familiar.

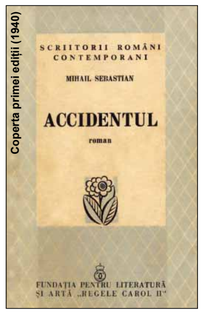

Coperta primei ediţii (1940)

– Nu vrei să-mi cumperi şi mie un bilet? Ca să nu mai stau la rând?

Intraseră împreună în sală, dar el refuzase, aproape nepoliticos, rugămintea ei de a veni cu ea în primele rânduri, unde obişnuia să stea din cauza uşoarei ei miopii:

– Iartă-mă, dar nu pot să stau prea aproape de ecran.

Şi lăsând-o să-şi continue drumul, se oprise pe la mijlocul sălii, bucuros că rămâne singur.

Ce departe, ce odihnitoare, ce neverosimilă era această întâmplare, acum când în orice sală ar fi intrat, gândul că şi ea ar putea să fie acolo, însoţită poate de altcineva, îl tortura silindu-l să stea mereu la pândă pentru a recunoaşte în obscuritate, în lungile şiruri de spectatori, capul ei blond, sclipind un moment sub lanterna unui plasator şi pierzându-se pe urmă mai departe, în întunericul sălii [...].

Că este pictriţă nu aflase decât mult mai târziu şi cu totul din întâmplare. Era la un salon oficial (unul din primele saloane oficiale, organizate la Şosea) unde venise cu un prieten şi se opriseră în faţa unui grup de acuarele în care îl surprindea un albastru strigător, puţin metalic, de „creion chimic“. Desenul era nesigur, nervos, încurcat în liniile lui capricioase, ca o scriere grăbită, dar cu neaşteptate preciziuni de detaliu, ca şi cum din când în când pensula s-ar fi oprit ca să pună un punct sau o virgulă într-o frază prea confuză. Aceste mici trăsături atente păreau să fie semnele ortografice ale unei misterioase scrieri.

Era un grup de „scene de stradă“ – case, pomi, trăsuri – toate văzute de sus, şi ceea ce părea mai curios în ele era tocmai punctul de vedere ridicat, de la care fuseseră privite. Albastrul tare de anilină le dădea un aer de dimineaţă, cu mult soare, cu multă lumină.

– E amuzant şi neserios, spuse Paul. De altfel, am impresia că sunt lucruri, pe care le-am mai văzut.

Se gândea la anumite tablouri de Raoul Duffy, câmpuri de curse, porturi pavoazate, imagini de aceeaşi dezordine copilărească.

Tocmai se pregăteau să treacă mai departe, când Anna, care era din întâmplare aproape de ei şi pe care o şi salutase în trecere, îl opri.

– Iartă-mă că sunt indiscretă, dar te-am auzit vorbind despre tablourile mele şi aş vrea să-mi spui tot ce gândeşti.

– Cum tablourile dumitale! Pictezi?

– Nu ştiai?

Încercă să-şi ceară scuze pentru dubla gafă de a-i fi arătat că o cunoaşte atât de puţin, încât nici nu ştie că e pictriţă şi de a fi spus, cu glas tare, lucruri neplăcute despre lucrările ei. Ar fi vrut să retracteze, să se explice, dar ea nu-l lăsă să termine.

– Te rog, nu continua. Mi-ai făcut o plăcere şi acum vrei să mi-o strici. Eşti primul om pe care-l aud vorbind deschis despre lucrările mele. Aici toată lumea e drăguţă cu mine şi toată lumea îmi face complimente. E mai comod pentru ei, dar nu e deloc folositor pentru mine. Haide, spune-mi tot ce gândeşti Şi mai ales, fii sever. Te rog să fii sever.

Vorbea fără cochetărie, cu ceva loial, serios în privire, ca o elevă care aşteaptă să i se arate pe caietul ei de clasă, unde anume a greşit.

Paul îi spuse încă o dată că el nu are nici o căderе să vorbească despre pictură, că de altfel, tablourile ei îi plac, mai ales pentru acel albastru aşa de curajos şi pentru desenul ei spiritual, care are îndrăzneala să fie cu atâta nepăsare stângaci.

– E foarte frumos şi îţi mulţumesc, dar simt că păstrezi o rezervă, pe care nu vrei să mi-o spui. De ce? Ţi-aş fi aşa de recunoscătoare. Haide, încearcă să fii sincer.

El privi încă o dată, încurcat, acele tablouri, încercând să găsească un cuvânt just.

– Ei bine, pentru că insişti, uite: am impresia că sunt prea volubile.

Anna nu înţelese cuvântul căci desigur, dintre toate obiecţiile posibile, numai la aceasta nu s-ar fi putut aştepta.

– Nu-mi cere să-ţi spun mai mult, se scuză Paul. Cred că n-aş putea. Am impresia că e ceva care gesticulează în tablourile dumitale. Sunt prea expansive, prea vorbăreţe, prea familiare de la prima vedere... Dar, la urma urmelor, e ăsta un cusur?

Anna rămase o clipă pe gânduri. Pe urmă abia răspunse întrebării lui.

– Cred că da, şi încă unul foarte grav. Ştiu eu dacă am să mă pot lecui vreodată? Sunt aşa de vorbăreaţă, aşa de neserioasă...

Abia atunci surâse, nu fără puţină tristeţe.

Se întâlnirã câteva luni mai târziu, în primăvară, într-o dimineaţă de Duminică, la Snagov, unde Paul venise pentru câteva zile, invitat la vila unor prieteni. Se oprise cu ei, în treacăt, la mica mănăstire de pe malul lacului şi o găsise acolo cu surprindere pe Ann, singură în biserica rece, cu un bloc de desen în mână.

– Nu te credeam atât de harnică.

– Nici nu sunt. Am trecut cu totul întâmplător pe aici. am venit la Snagov cu mai mulţi prieteni, dar i-am lăsat pe lac, la pescuit şi eu m-am oprit un moment să revăd mănăstirea. Nu ştiu dacă o cunoşti bine. Sunt unele lucruri fermecătoare.

Se îndreptase spre ieşire şi de acolo, din prag, întorcându-se cu faţa spre interior îi arăta pe peretele din faţă, la intrarea în naos, o frescă de culori stinse, dar cu un grup de femei admirabil. Prima femeie din dreapta era întoarsă spre celealte cu o mişcare graţioasă, ce imprima stofei o căderе în falduri mângâietoare.

– Dar nu asta e tot ce îmi place mai mult aici. Vino, te rog, cu mine, să-ţi arăt un lucru într-adevăr miraculos.

Îl luă de mână şi-l duse după ea spre centrul bisericii, aproape de altar, de unde îi arătă pe peretele advers, o altă frescă, o coborâre de pe cruce.

– Sunt aici câteva greşeli de perspectivă, care mă emoţionează. Şi, uite, este în planul al doilea, un bătrân care-şi duce mâna la barbă, cu un gest – cum să-ţi spun eu? – cu un gest de fiecare zi, familiar... E un gest laic şi sunt atât de mirată că-l găsesc pe un perete de biserică!

Vorbea cu însufleţire, cu aprindere, deşi în şoapte, căci între timp mica biserică se umpluse de vizitatori – dar străbătea prin cuvintele ei un accent de convingere, de emoţie, pe care Paul nu i l-ar fi bănuit niciodată până atunci.

Se făcuse târziu, prietenii lui erau grăbiţi să meargă la masă şi deşi i-ar fi făcut plăcere să mai stea de vorbă cu ea, îşi ceru scuze că trebuie să plece.

– Mai rămâi, insistă ea. Peste douăzeci de minute trebuie să vină barca să mă ia pe mine şi te conduc eu până la vilă.

Fu silit să refuze, dar se despărţiră cu promisiunea de a se revedea – promisiune politicoasă ca atâtea altele [...].

Primele zile ale iubirii lor le petrecuseră la Sibiu, oraş pe care nu-l cunoştea nici unul dintre ei.

– Mi-e indiferent unde, dragul meu. Undeva unde să fiu singură cu tine, câteva zile. Pe urmă, oricum ai să mă laşi.

– De ce?

– Pentru că nu mă iubeşti.

El nu răspunse nici da, nici nu – şi de altfel ea părea că nici nu aşteaptă un răspuns.

Sibiul îl aleseseră în ultimul moment, în gară, pentru că primul tren care pleca era spre Sibiu

Totul o încânta în oraşul transilvănean: străzile largi, vitrinele prăvăliilor, firmele nemţeşti, dialectul săsesc, masa la restaurant, lista cu feluri de mâncare, pe care nu le cunoştea şi din care alegea la nimereală, închizând ochii şi oprindu-şi degetul pe listă: „să vedem ce o fi asta“.

Dimineaţa, când se trezea din somn, îi plăcea să privească, de la fereastra hotelului, copiii care treceau spre şcoală cu ghiozdanele pe spate, săsoaicele opulente care se întorceau de la piaţă cu coşurile în mână şi se opreau la un colţ de stradă, câte trei-patru, vorbind cu aprindere, obloanele prăvăliilor care se ridicau uruind... Totul i se părea onorabil şi sever.

– Suntem singurii oameni care se iubesc în oraşul ăsta, spunea ea.

Şi pe urmă, ca şi cum abia în acel moment şi-ar fi dat seama că e goală, alerga cu o tresărire de alarmă înapoi în pat, ca să se ascundă, ca să se acopere. Era albă – aşa de albă, încât, goală fiind, părul ei blond părea că se decolorează sub lumina trupului gol.

Când cobora în holul acelui mic hotel de provincie, o intimidau privirile respectuos intrigate ale oamenilor de serviciu şi ale funcţionarilor, căci tinereţea ei aducea acolo o undă de mister, poate chiar de scandal.

Era fericită de tot ce vedea. Se plimba toată ziua în acele delicioase tramvaie sibiene, de la „Oraşul de sus“ la „Oraşul de jos“ şi o amuzau chipiul taxatorilor, ca al ofiţerilor austrieci în operetele vieneze, rochiile greoaie ale săsoaicelor, rochii de provincie, cu agrafe, cu flori, cu noduri. Dacă ar fi avut un bloc de hârtie cu ea, ar fi desenat – căci găsea pretudindeni motive de desen.

Cu un desen – cu unul singur – tot se întorsese de la Sibiu. Erau la o masă, pe trotuar, în faţa unui restaurant, la ora prânzului, când tocmai ieşeau copiii de la şcoală. Trecea un grup de fetiţe, prin faţa lor, şi Ann o oprise pe una dintre ele, întrebând-o cum o cheamă.

„Ingrid“ răspunsese ea, puţin speriată, iar colegele ei adăugaseră cu mai mult curaj: „Ingrid Schreiber“.

Ingrid era blondă, avea cozi împletite pe spate, o şapcă albastră trasă băieţeşte pe frunte şi doi ochi oblici, care dădeau figurii ei de înger saxon, o ciudată graţie de mică tătăroaică dobrogeană.

– Ingrid, ţi-a spus cineva cât eşti de frumoasă? Dă-mi o hârtie şi un creion din ghiozdanul tău. Vreau să te desenez.

Ingrid era şi speriată şi mândră, iar Ann prinsese acolo într-o schiţă grăbită acest aer de copil uimit – schiţă care la întoarcere avea să devină un portret în ulei, pus în camera lui Ann, deasupra patului, de unde ea avea să privească mai departe, cu aceeaşi privire nedumerită, lucruri încă neînţelese [...].

Era în argoul ei de pictriţă o expresie care la început îl încântase, dar care mai târziu, printr-o secretă deviere de sens, îi devenise de nesuportat: „mă duc la motiv“.

„A se duce la motiv“ însemna pentru Ann a regăsi un anumit loc, unde să-şi fixeze şevaletul, a regăsi un anumit punct dinainte fixat – un pom, o casă, o piatră – , care îi delimita „pe teren“ peisajul pe care începuse să-l picteze.

„Motivele“ Annei erau de nepătruns. Uneori, primăvara mai ales, sau spre sfârştul toamnei, la începutul lui Martie sau la sfârşit de Octomvrie, când era prea devreme sau prea târziu, ca să plece la Balcic, îl ruga pe Paul – dar asta cu totul în primele timpuri ale dragostei lor, când ea avea sentimentul că-i cere astfel o mare favoare – îl ruga să iasă cu ea afară din oraş, dincolo de Herăstrău sau şi mai des, pentru că locurile erau mai puţin cunoscute, dincolo de Filaret, dincolo de moara lui Ciurel, în căutare de „motive“.

– M-am săturat să lucrez în casă. Vreau să ies la câmp. Vino cu mine să găsim ceva de pictat.

Erau lungi plimbări de recunoaştere, dincolo de calea ferată, dincolo de ultimele bordeie ale Bucureştilor, pe câmpul abia dezgheţat de Martie, sau negru-ruginit de Octomvrie. Ţinutul părea cu totul necunoscut şi dacă n-ar fi fost avioanele care se ridicau şi coborau dinspre Băneasa, zburând jos, aproape de pământ, cu motorul uruind ca o uzină, ar fi putut crede că sunt undeva, foarte departe de Bucureşti.

Câţiva salcâmi strânşi laolaltă făceau un început de pădure, o apă răsăritã nu se ştia de unde – poate din ultimele zăpezi topite, poate din ultimele ploi de toamnă – părea un afluent rătăcit pe drum.

Paul nu izbutise niciodată să înţeleagă pentru ce raţiuni ascunse, Ann alegea un loc şi nu pe altul, pentru ce acolo unde el nu vedea nimic deosebit, ea se oprea deodată din mers, privind cu un fel de atenţie îngrijorată un punct pentru el invizibil, pe care îl indica cu un gest decis: „aici“.

– Ce e aici, Ann?

– Noul meu motiv [...].

În Noemvrie, în sala Dalles, se deschidea expoziţia de pictură a lui Ann. Afişe albe, sobru tipărite, dar răspândite peste tot, anunţau cu mult înainte vernisajul. Pe toate zidurile, pe toate placardele de publicitate era numele lui Ann: *10 Noemvrie - 10 Decemvrie. Expoziţie de pictură. Ulei, acuarelă, guaşe.*

Paul trecea pe lângă acele afişe, silindu-se să nu le vadă. I se părea că fiecare din ele îl cheamă. Altă dată avea o copilăroasă mândrie să vadă numele acela iubit, în jurnale, în vitrine, pe ziduri. Acum i se părea o indiscreţie, un abuz – şi într-adevăr niciodată poate nu se făcuse pentru o expoziţie de pictură atâta reclamă.

Cu câteva zile înainte, primise acasă prin poştă o invitaţie pentru vernisaj. Textul tipărit anunţa vernisajul pentru ora 11, dar Ann adăugase cu mâna ei: „dar nu e interzis să se vină mai devreme“. Erau, după atâtea luni de tăcere, primele cuvinte pe care le primea din partea ei [...].

La Dalles, se oprise în pragul primei săli, căutând-o din ochi pe Ann. El venea din ploaie, cu trench-coatul pe el, cu pălăria în mână şi se jena să intre: o rumoare de voci, de râsete, de exclamaţii, un foşnet de rochii şi blănuri, îl ţinea acolo în prag, puţin ameţit, puţin încurcat, întrebându-se dacă nu mai e timp să se întoarcă.

Ann îl zărise însă din fundul sălii şi îi făcuse semn cu mâna s-o aştepte. Venea spre el făcându-şi loc cu greu între grupurile care îi barau drumul, fără să ceară scuze celor de care în trecere se lovea, şi uitându-se mereu înainte, spre Paul, cu o sclipire intensă în ochi, ca şi cum ar fi vrut să-l strige.

– De ce-ţi sunt mâinile ude? Ai venit prin ploaie? Ai venit pe jos? De asta ai întârziat, nu? Credeam că n-ai să vii. Mereu mă uitam spre uşă. Mi-a fost aşa de frică, Paul, că n-ai să vii. S-ar fi putut, spune, s-ar fi putut să nu vii?

El o privea fără să răspundă: o privire grea, care nu punea întrebări. „E aici, e lângă mine“ îşi repeta în gând, mirat că nimic în el nu tresare.

Ar fi vrut parcă să transmită vestea întoarcerii până departe spre toate oribilele lui amintiri de până atunci şi pe care, deşi Ann era acolo, lângă el, le simţea încă vii, ca acele avant-posturi pierdute, care multă vreme după ce bătălia a luat sfârşit, continuă să rămână treze, la pândă, pentru că vestea n-a ajuns încă până la ele.

Ann îl luă de braţ şi îl trase după ea, în vestibul.

– Să plecăm de aici Paul. E prea multă lume. Să mergem afară, în ploaie, vrei?

– Ştii bine că nu se poate, Ann. Tu trebuie să rămâi aici. E vernisajul tău.

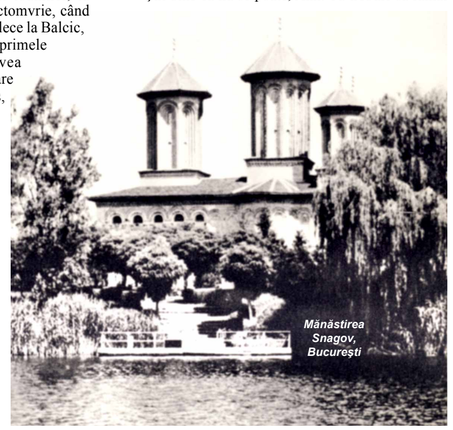
Mănăstirea Snagov, Bucureşti

– O! Vernisajul meu! spuse ea cu un gest de nepăsare. Ce vrei să fac eu aici? Eu vreau să fiu cu tine, numai cu tine, înţelegi?

Fugi prin ploaie, cu capul gol, până la marginea trotuarului, unde se opri în faţa unui mic automobil albastru, cu caroseria joasă, pe care-l deschise cu un gest familiar şi iritat, căci cheia intra greu în broască, din cauza ploii probabil. De la volan îl strigă pe Paul, care rămase pe treptele de piatră de la intrare, urmărind-o nedumerit cu privirea.

– Nu vii?

Dinăuntru, prin ferestrele mari ale sălii Dalles, câţiva privitori urmăreau scena intrigaţi. „Totul durează prea mult“ îşi spuse Paul, gândindu-se la câte se vor spune în urma lor. Într-o clipă fu lângă Ann, trăgând cu putere portiera după el.

– Ce e cu maşina asta?

– E a mea. O rablă.

– De unde o ai?

Ann întoarse capul spre el, fără să piardă însă controlul volanului. Alergau în sus, spre piaţa Romană, pe bulevardul aproape pustiu în acea Duminică urâtă de Noemvrie.

– Asta e singura ta întrebare? E prima pe care mi-o pui, Paul.

– Şi ultima. Nu am nimic să te întreb.

Ann frână scurt. Maşina se opri greu, patinând pe pavajul ud şi se lovi cu aripa dreaptă de marginea trotuarului. Ann îşi luase descurajată mâinile de pe volan. Privea drept înainte prin parbrizul, pe care picăturile de ploaie alunecau în mici fluvii grăbite. Câteva clipe nu se auzi între ei decât zgomotul ritmat al ştergătorului de ploaie, pe geam. Pe urmă, Ann îşi ridică ochii spre Paul, cu acea întoarcere decisă de privire pe care o avea în momentele ei grave.

– Poate că am făcut rău că te-am chemat Paul. Poate că într-adevăr totul s-a sfârşit. Dar pentru că ai venit, pentru că eşti aici, te rog să rămâi şi să taci. Vreau să te ştiu lângă mine. Mâine, dacă vrei, peste un ceas, dacă vrei, ne vom despărţi. Dar acum, taci...

Pornise mai departe. Bătea prin geamul deschis de lângă volan, un vânt rece, umed, care-i arunca lui Ann în faţă rare picături de ploaie: ea le lăsa să se prelingă pe obraji, pe frunte, fără să le şteargă, poate fără să le simtă. Mâinile erau amândouă încordate pe volan, cu o tensiune exagerată de mare cursă. Acele indicatoarelor oscilau nervos, neliniştit. Indicatorul de viteză se zbătea pe cadran între 80 şi 90 de kilometri. În dreapta şi în stânga, teii desfrunziţi de pe şosea goneau fumurii, ceţoşi. Departe, dincolo de Băneasa, era un miros de câmp răvăşit, de ierburi ude, de pământ răscolit până în rădăcini. Ploaia se lărgea acolo, mai puţin grăbită ca în oraş, mai calmă, răbdătoare. Zgomotul motorului nu acoperea cu totul foşnetul ei mărunt, ca o voce apropiată de pădure.

Lăsaseră demult în urmă aeroportul adormit, cu hangarele oblonite, staţiunea de radio-difuziune, pădurea de la Otopeni, drumul spre Snagov. Şoseaua se desfăşura lucioasă înaintea lor, în plin câmp. Aburi albicioşi pluteau jos pe pământul negru, ca nişte nori căzuţi, încercând inutil să se ridice... În zare, gris-ul acelei zile de Noemvrie cobora spre un albastru fumuriu, fără transparenţă [...].

De fapt nu se schimbase nimic şi revenirea lui Ann nu era o revenire. Un capriciu, o mică nebunie, poate şi mai puţin decât atât... „Fugită în dimineaţa vernisajului, ca o mireasă în noaptea nunţii“ se glumea printre pictori. Adevărul e că lăsase în urma ei o sală plină cu invitaţi şi că brusca ei plecare provocase acolo nesfârşite comentarii intrigate. Într-o cronică mondenă de a doua zi, se spunea că lipsa lui Ann de la propriul ei vernisaj era o „încântătoare fantezie, pe care un artist sigur de simpatiile publicului poate în definitiv să şi-o permită“. „Cu atât mai mult – adăuga maliţios cronicarul – cu cât majoritatea lucrărilor expuse au fost reţinute din primul moment“.

Tot ce făcea Ann acum – observă Paul – era menit să devină subiect de publicitate. „Şi nici măcar nu-i displace“, clătina el din cap. Avea groaznica bănuială că acea plecare din plin vernisaj, ea o pregătise din timp, ca să intrige lumea, ca să deştepte curiozitatea, ca să aducă o „notă originală“ în programul prea banal al unei deschideri de expoziţie.

Regăsită o clipă, o pierdea din nou în atâtea secrete şi mistere, peste care ea trecea grăbită, cu un gest neglijent: „lasă, o să-ţi explic“ [...].

Era pentru Paul o nouă suferinţă să întâlnească, alergând pe stăzi, acel mic automobil, pe care îl recunoştea de departe după culoare – un albastru deschis, marin – şi care se făcea nevăzut după un colţ, la o încrucişare de drumuri, spre ce necunoscute ţinte? spre ce tainice întâlniri?

Se întâmpla să-l găsească cu portierele închise şi cu farurile stinse, în cartiere lăturalnice, la câte un colţ de stradă necunoscută, oprit cine ştie de cât timp acolo. Se apropia de el şi se uita pe fereastra portierei: Ann îşi lăsase înăuntru mănuşile sau o carte, sau un pachet. Rezemat cu fruntea de geam privea lung acele fleacuri uitate. Uneori, rămânea acolo lângă botul maşinii: „poate că vine“. Nu venea niciodată. ceasuri întregi s-o fi aşteptat şi tot nu venea.

Se uita cu de-amănuntul la casele din jur. Poate că e undeva pe aici, la o vizită sau la un rendez-vous, poate că e la una din aceste ferestre luminate şi-l priveşte de după perdea, nevoind să coboare tocmai pentru că l-a văzut pe el în stradă, aşteptând.

Într-o seară – era în parcul Filipescu, pe o mică stradă în semi-cerc, desprinsă din strada Sofia, ca un fel de curte interioară – Paul găsise automobilul albastru în faţa unei case cu obloanele trase, dar prin care străbăteau dungi striate de lumină. Trecuse din întâmplare pe acolo, venind de la sanatoriul Saint-Vincent, unde avea un prieten bolnav, dar automobilul lui Ann îl oprise din drum. Mai bine de două ore rămase fixat acolo, rezemat de botul maşinii. Avea impresia că dincolo de ferestrele acelei case, sunt umbre care se mişcă.

I se părea că aude paşi, şoapte, râsete chiar – şi că pe urmă se depărtau. Era ca şi cum din când în când, cam la un sfert de oră, cineva venea la fereastră, să vadă dacă el mai e acolo, dacă n-a plecat încă. Într-un târziu îi trecu prin minte un lucru absurd: să sune şi să întrebe de Ann.

Uşa se deschise cu întârziere, după o lungă aşteptare şi după ce el sunase de câteva ori: în prag era un domn cărunt, în halat de casă, care îl întrebă pe cine caută şi îl obligă să repete de două ori numele lui Ann, ca şi cum nu l-ar fi auzit bine.

„Nu, domnule, e o eroare: nu locuieşte aici“. Şi închise uşa, lăsându-l pe Paul pe treapta de piatră, dezorientat, băiguind scuze pe care nu le auzea nimeni.

În astfel de seri, îşi jura să nu o mai vadă niciodată.

– Trebuie să te uit, Ann, trebuie neapărat să te uit.

Biserica Neagră era plină de lume.

– Se adună tribul Grodeck, spuse Nora.

Îi vedea venind din toate părţile oraşului, în grupuri de familie, gravi, tăcuţi, în paltoane grele de blană, cu pasul măsurat. Mergeau fără grabă, se salutau fără voioşie, cu saluturi ceremonioase. La intrare, se despărţeau spre dreapta şi spre stânga, mergând spre locuri care trebuie să fi fost ale lor, mereu aceleaşi, de ani de zile.

– Crezi că ne vor lăsa să intrăm?

Omul care rupea biletele la control, se uitase puţin mirat la hainele lor. Dar mai erau câţiva skiori veniţi de la Poiana şi de la Timiş. Tunicile albastre, bluzele de pânză impermeabilă, se pierdeau între redingote şi blănuri.

Viorile se acordau la umbra marii orgi, care domina totul prin tăcere. Era în biserică o rumoare scăzută de orchestră, care îşi încearcă în ultima clipă instrumentele. Un flaut sau un corn îşi ridica glasul o secundă şi se pierdea apoi, acoperit de acel „la“ general, pe care şi-l transmiteau, ca un apel, viorile şi violoncelele.

Pe urmă se făcu tăcere. Se simţea gestul dirijorului nevăzut, care ridicase bagheta.

Întâi flautul şi pe urmă oboiul intrară timide în joc, cu ceva întrebător în glas, dar după primele note, viorile le făcură să tacă şi, aproape în acelaşi timp, trompetele – neaşteptate trompete triumfătoare. Era o frază puternică, sigură, bine legată, care anunţa de la început, victorie şi lumină. Sub ea, flautul şi oboiul mergeau subteran, auzite doar în momentele de respiraţie ale frazei mari.

Când viorile şi alămurile tăceau, tăcerea era trecătoare: numai cu îngăduinţa lor, fragilul flaut, gânditorul oboi se puteau din nou ridica.

Jocul nu dură mult. Coarde, instrumente de lemn şi trompete fură acoperite de izbucnirea corului.

Jauchzet, frohlocket auf, preiset die Tage!

Cântecul era simplu, dar sărbătoarea începea cu aceste cuvinte. Era un mare strigăt de bucurie, care arunca dintr-odată orchestra pe planul al doilea. Tot corul nu era decât un singur glas vestitor. Părea că înalţă bolta, că deschide ferestrele, că face lumină.

Nora căută privirea lui Paul. Ar fi vrut să ştie că nu e singură în faţa acelei veşti. El îi puse mâna pe umăr – mâna lui grea – dar nu întoarse capul. Gestul lui spunea fără cuvinte: da, Nora, sunt aici, am auzit, am înţeles...

Viorile şi alămurile, în primul rând copleşite, se regăseau. Trompetele sunau mai departe vestea dată de cor. Flautul şi oboiul alergau cu glasul lor mărunt, printre coarde şi metale. Singură orga nu era nici surprinsă, nici grăbită. Pe sunetul ei grav, părea că se sprijină întregul oratoriu, ca o catedrală vie. Valori şi voci creşteau din ea, ca dintr-un pământ generos. Orga le purta pe toate fără zâmbet, fără asprime, cu puţină tristeţe, pentru că ea singură cunoaşte destinele.

Paul asculta cu ochii închişi. Era încă în pădure, era încă în singurătate. Profundul glas de orgă continua pentru el tăceri care încă vibrau, pe coarda lor cea mai de jos.

Orchestra şi corul, adunate într-o singură frază, urcau acum împreună ultimele trepte: porţile Oratoriului erau deschise.

O voce de tenor se desprinse singură din tăcerea care urmă. Povestea fără melodie plecarea din Galileia. Game simple, puţin monotone, se legănau ca o iederă pe sunetul fundamental al orgii.

Povestirea fu dusă apoi mai departe de un glas de femeie, cu aceeaşi monotonie narativă, până când oboiul şi vioara o îndupleacă să cânte.

Trecerile de la recitative la arii şi coruri erau marcate de clavecin, prin câteva acorduri, care păreau să ceară dinainte asculture.

Uneori, ca şi cum glasul clavecinului ar fi fost prea mic pentru ca să susţină punţile dintre un coral şi o arie, întreaga orchestră îi venea în ajutor.

Niciodată, i se părea lui Paul, nu auzise viori mai limpezi. Poate că era de vină seara aceasta, care nu semăna pentru el cu nici una din trecut. Poate că de vină era pădurea de unde venea, singurătatea din care coborâse... Niciodată nu auzise viori mai curate, mai uşoare, mai străvezii. Părţile simfonice ale Oratorului nu aveau nimic liturgic. Când orchestra cânta singură, totul părea că se strânge într-un cerc luminos de inti-mitate. Până şi orga tăcea îmblânzită, ca să asculte [...].

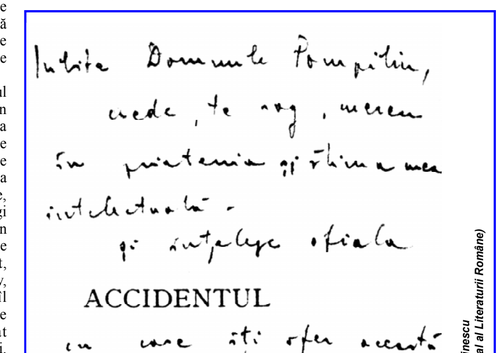
Iubite Domnule Pompiliu,
cred, te rog, mereu
în prietenia şi stima mea
intelectuală –
şi sufletească oficială
ACCIDENTUL
cu care îţi ofer această
povestire
Mihail Sebastian
5 Martie 1940

Dedicaţie criticului Pompiliu Constantinescu (exemplar din fondul Muzeului Naţional al Literaturii Române)